

Personal finance

plus:
mens &
werk

Caroline Bindels uit Breda en haar moeder. 'In de morgen zwaaien we even naar elkaar.' FOTO: PETER BOER

Moeder woont in de tuin

We moeten meer voor onze ouders zorgen en meer betalen voor langdurige zorg. Steeds meer mensen laten hun oog vallen op een woonvoorziening die inspeelt op deze tendens: de mantelzorgwoning.

Jasperien van Weerd

Even met je moeder naar de huisarts. Dat is op zich geen tijdrovend karwei, maar als moeder in een dorp tien kilometer verderop woont, neemt zo'n doktersbezoekje al snel een hele ochtend in beslag. En als daar wekelijks nog andere zorgtaken bij komen, zoals het afleveren van zware boodschappen of een bezoek aan de kapper, geeft dat thuis veel onrust, zo ondervond Caroline Bindels uit Effen (gemeente Breda). Nadat haar vader in september was overleden, kwam een groot deel van de zorg voor haar moeder op haar schouders terecht.

In de toekomst zullen steeds meer mensen in zo'n situatie terecht komen. Want het kabinet wil dat kinderen, andere familieleden en vrienden meer zorgtaken voor hulpbehoevende naasten op zich nemen. Volksverzekering AWBZ, dat niet individueel verzekerbare ziektekostenrisico's dekt zoals opname in een verzorgingshuis of verpleging aan huis, is uit zijn jasje gegroeid.

Om te voorkomen dat die onbetaalbaar wordt, zal de AWBZ vanaf 2015 gereduceerd worden tot rompv verzekering uitsluitend bedoeld voor de zware zorg voor ouderen en gehandicapten. Huishoudelijke hulp komt voortaan voor eigen rekening, voor wie het kan betalen. Ook gaat de drempel voor opname in een zorginstelling fors omhoog. Van ouderen zal worden verwacht dat ze langer thuis blijven wonen en voor de benodigde ondersteuning eerst hun sociale netwerk en portemonnee aanspreken.

De regie voor deze zorg wordt grotendeels overgeheveld van het Rijk naar de gemeenten, die voor deze diensten een lager bedrag krijgen. Zij overleggen met hulpbehoevenden over de benodigde zorg, in een zogeheten keukentafelgesprek.

Dit jaar is er al een eerste besparing in de langdurige zorg ingevoerd, in de vorm van een verhoging van de eigen bijdrage.

De toename van de eigen verantwoordelijkheid en de eigen bijdrage noopt hulpbehoevenden ertoe zich te bezinnen over de vraag hoe ze de benodigde zorg willen

organiseren. Uiteraard wordt daarbij ook gekeken naar woonvormen die het mogelijk maken zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven leven, zoals serviceflats, seniorenwoningen, patiobungalows en een levensloopbestemde huizen (woningen die kunnen worden aangepast aan zorgbehoeften).

Maar omdat in de toekomst steeds meer zorg zal neerkomen op familieleden, komen nu ook steeds vaker woonoplossingen in beeld waarbij de hulpbehoevende en mantelzorg dicht bij elkaar wonen.

Een ouder in huis nemen is voor veel mensen een brug te ver, vanwege het gebrek aan privacy en gebrek aan woonruimte. Sommige families besluiten daarom te verhuizen naar een kangoeroewoning: een huis dat bestaat uit twee geschakelde zelfstandige woningen die aan elkaar zijn verbonden, door bijvoorbeeld een tussendeur.

Een minder ingrijpende variant die daar recentelijk bij is gekomen is de mantelzorgwoning. Dit is een verplaatsbare zelfstandige woning die naast het huis van de

mantelzorg wordt neergezet. Deze voorziening biedt meer flexibiliteit. Als de bewoner overlijdt of verhuist, kan het pand eenvoudig worden doorverkocht en verplaatst naar een ander gezin. De achterblijvers zitten niet opgescheept met een lege woning.

Voor de overheid een voordelige oplossing: wonen in een mantelzorgwoning bespaart het Rijk gemiddeld € 32.000 per woning per jaar vergeleken met opname in een verzorgingshuis, zo blijkt uit een quick scan uit 2010 van onderzoeksbureau Rigo.

Roos Verheggen van Mezzo, de landelijke vereniging voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg, verwacht dat de belangstelling voor mantelzorg- en kangoeroewoningen de komende jaren zal toenemen. 'Deze huizen zijn zo aangepast dat hulpbehoevenden hun autonomie kunnen behouden', zegt zij.

➔ **GELD & GEVOEL**
'Ik beleg nu een stuk voorzigtiger'

PAGINA 3

➔ **ZAKENAUTO**
Ondernemer Michel Bais rijdt in een Volvo V70 turbo: 'Ja, status speelt mee'

PAGINA 4

➔ **VERMOGEN**
Indexbelegger heeft steeds meer te kiezen

PAGINA 5

➔ **KOELEWIJN**
Stop het boekhouden

PAGINA 5

➔ **FINANCIËLE OPVOEDING**
Ouders laten stekken vallen

PAGINA 4

➔ **BEURS**
De week in vogelvlucht

PAGINA 10 & 11

Chronische zorg

Gemeentebeleid mantelzorg verschilt sterk

Bovendien levert zo'n woning minder stress op bij de mantelzorger, omdat deze niet steeds op en neer hoeft te reizen, maar op elk gewenst moment even naar binnen kan stappen.'

Ruud Dirkse, directeur van PasAan, een organisatie die mantelzorgwoningen levert, ziet de belangstelling nu al sterk toenemen: "Het aantal aanvragen bij ons is de afgelopen maanden bijna vertienvoudigd", zegt hij. Directe aanleiding is volgens hem de hogere eigen bijdrage voor de AWBZ. 'Ouders en kinderen zijn gaan rekenen. Bij je kinderen in de tuin wonen blijkt nu vaak goedkoper dan opname in een verpleeghuis. Daar komt bij dat veel mensen een weerstand hebben tegen zorginstellingen. Het is vaak een combinatie van argumenten.'

Ondanks de toegenomen belangstelling voor mantelzorgwoningen merkt Dirkse dat de discussie over deze woonvorm vaak gevoelig ligt. 'Ouders en kinderen denken veelal enige tijd aan zo'n oplossing, maar het duurt vaak lang voor ze het gesprek met elkaar aan durven gaan. Kinderen denken dat ze als te bemoeizuchtig worden beschouwd. En ouders zijn bang dat ze te lastig worden gevonden.'

Ondertussen gaat veel kostbare tijd verloren. 'Wie nog weinig beroep doet op zorg, heeft na een verhuizing nog kans om een eigen netwerk in de nieuwe woonomgeving op te bouwen. Ben je erg zorgbehoefstig, dan lukt dat vrijwel niet meer.'

Ook in praktische zin is lang aarzelen niet altijd handig. 'Veel gemeenten zijn niet makkelijk met het verlenen van een vergunning uit angst voor verstening van het weinige groen in de stad', weet Dirkse. Er is wel wetgeving in de maak die moet bewerkstelligen dat voor het plaatsen van mantelzorgwoningen straks geen gemeentelijke vergunning meer nodig is. Sommige gemeenten zijn vooruitlopend hierop al soepeler geworden, merkt hij.

Roos Verheggen ziet de voordelen van een mantelzorgwoning. Maar ze wijst er wel op dat het niet voor iedereen een optie is. 'Dichter bij elkaar wonen is niet altijd mogelijk. Wie een baan heeft op honderd kilometer afstand kan niet zomaar verhuizen.'

Daarnaast zijn er soms praktische problemen. 'Niet iedereen heeft voldoende ruimte. In drukke steden is een mantelzorgwoning bijna geen optie', aldus Verheggen.

Ook de prijs schrikt veel mensen af. Voor een mantelzorgwoning moet meer dan € 100.000 worden neergeteld. Dit bedrag dient cash te worden afgerekend, want er kan geen hypotheek op worden gevestigd.

Er kunnen ook mantelzorgwoningen worden gehuurd, maar dat gebeurt nog slechts mondjesmaat. De onzekerheid over vergunningen en weerstand tegen het plaatsen van een woning op grond die zij niet zelf bezitten, weerhoudt veel woningbouwverenigingen van de aanschaf van mantelzorgwoningen.

En dan zijn er nog de plaatsingskosten à € 20.000. 'De aanschaf van de woning is het probleem niet: een mantelzorgwoning

gaat enkele decennia mee en de prijs verschilt nauwelijks van een gewone woning. Maar de plaatsingskosten komen grotendeels op onze schouders terecht', zegt Riet van Gils, accountmanager Wonen Welzijn Zorg bij WonenBreda in Breda, een van de weinige woningbouwverenigingen die een mantelwoning verhuren. 'Deze kosten kun je niet zomaar doorberekenen aan huurders, want dan wordt de huurprijs te hoog.'

De wil om meer mantelzorgwoningen aan te schaffen is er wel, benadrukt Van Gils: 'Een mantelzorgwoning is een prachtige mogelijkheid voor hulpbehoevenden om zelfstandig te kunnen blijven wonen. En het is ook prachtig dat de woning aan de behoeften van de bewoner kan worden aangepast. Maar de plaatsings- en verplaatsingskosten maken ons terughoudend om een tweede woning aan te schaffen.'

Wie een mantelzorgwoning in de tuin laat plaatsen, kan makkelijker een oogje in het zeil houden en dat is voor veel mensen een geruststelling. Maar in deze constructie schuilt ook een gevaar: dat een onevenredig beroep wordt gedaan op de mantelzorger. 'Het is de kunst om een goede balans te vinden tussen werk, hobby's, zorg en kinderen. Je moet jezelf goed in acht nemen en proberen ook hulp van anderen in te schakelen, zoals van andere familieleden en professionals', zegt Verheggen van Mezzo.

Zeker met het oog op de bezuinigingen in de langdurige zorg lopen mantelzorgers straks het risico afgestraft te worden voor hun goede bedoelingen. Dat merkte Caroline Bindels ook. Om dichterbij haar moeder te kunnen zijn, liet zij haar moeder verhuizen van een seniorenwoning naar een mantelzorgwoning in haar tuin (zie kader). Na de verhuizing verviel de indicatie voor huishoudelijke hulp. 'De gemeente vond dat wij de schoonmaak voortaan maar volledig zelf moesten regelen', zegt Bindels.

Om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken, vindt Verheggen het belangrijk dat zij zelf kunnen kiezen hoe en in welke mate zij zorg verlenen. Mezzo pleit er daarom voor dat mantelzorgers ook worden uitgenodigd voor het keukentafelgesprek met de gemeente. Ook vindt de organisatie het belangrijk dat gemeenten voldoende voorzieningen leveren om mantelzorgers enigszins te ontlasten, zoals dagbesteding of vrijwilligerszorg. Het beleid op dit vlak verschilt per gemeente. 'Sommige gemeenten financieren veel extra hulp; andere zijn uiterst terughoudend.'

Verder is Mezzo met werkgevers in gesprek om meer flexibiliteit in werktijden in te bouwen. 'Hierbij gaat het dus niet om extra verlof, maar om mogelijkheden om gemiste uren voor bijvoorbeeld een ziekenhuisbezoek later in te halen. Mantelzorgers zijn heel loyaal. Die moet je koesteren.'

Rompverzekering Vanaf 2015 is de volksverzekering AWBZ uitsluitend bestemd voor de zware zorg van ouderen en gehandicapten

Zelfstandig, maar niet alleen

Toen de kraanwagen in januari de straat in reed om de mantelzorgwoning te plaatsen, was ik opgelucht. Eindelijk rust, dacht ik. Mijn man brengt 's morgens de krant en ik loop 's middags even binnen om medicijnen of wat boodschappen af te leveren. Ondertussen gaat ons gezinsleven gewoon door.

Ik heb ook minder zorgen. Als mijn moeder 's morgens wakker is, zwaaien we even naar elkaar en weet ik dat het goed met haar gaat. Ik wilde heel graag voor mijn moeder zorgen als dat nodig was en vind het fijn dat ze nu dicht bij me is.

Ik merk ook dat mijn moeder vitaler is geworden, sinds de verhuizing. Ze maakt

➔ **Wie**
Caroline Bindels

➔ **Zorgt voor**
Moeder

➔ **Waar**
Breda

weer deel uit van het grotere geheel. Onze kinderen lopen bij haar naar binnen, het buurmeisje komt zo nu en dan langs om naar de konijnen te kijken en de bakker bezorgt in het weekend broodjes. Er is altijd reuring. Dat doet haar goed.'

Mevrouw Gosens: 'Ik moest er even over nadenken toen Caroline voorstelde om een mantelzorgwoning in haar tuin te plaatsen. Ik wilde niet bij mijn dochter en haar gezin in huis wonen: dan zit je te veel op elkaars lip. Dit is een mooie oplossing. Ik kan in mijn huis iedereen ontvangen, mijn eigen eten koken en zo veel mogelijk zelf doen. Maar ik heb ook gezelschap. Toen ik nog alleen in de seniorenwoning woonde, waren de dagen langer en was ik eenzaam. Nu ben ik zelfstandig, maar niet alleen.'

Wat is een mantelzorgwoning?

Mantelzorgwoningen zijn vrij ruim opgezette zelfstandige woningen die in de tuin van de mantelzorger worden geplaatst. Ze zijn ingesteld op allerlei ziektebeelden en eenvoudig aan te passen. Zo ontbreken drempels, zijn het aanrecht en de wc in hoogte verstelbaar en is cameratoezicht mogelijk.

Kosten
• Er bestaan luxe en minder luxe varianten, in diverse formaten, van 54 vierkante meter tot –binnenkort– 90 vierkante meter. Een luxe woning van 54 m² (volgens leverancier PasAan het populairste model) kost circa € 135.000. Daar komen nog € 20.000 plaatsingskosten bij.
• Volgens PasAan leveren de woningen tot nu toe bij verkoop nagenoeg hetzelfde op als de aankooprij.

• Hierdoor resteren onder aan de streep de verplaatsingskosten en de geldontwaarding.
• Huren is bij sommige woningcorporaties ook mogelijk. De nettohuurprijs bedraagt circa € 450 tot € 550 per maand. Bewoners hebben recht op huurtoeslag.

Financiering
• Er zijn vooralsnog geen banken die een hypotheek verstrekken voor

deze woningen. Hulpbehoevenden kunnen de woning financieren uit de opbrengst van de verkoop van de woning die wordt verlaten.

Vergunning
• Voor plaatsing van een mantelzorgwoning is een vergunning van de gemeente nodig. Dit gaat niet in elke gemeente even soepel. Er staat nieuwe wetgeving op stapel die het vergunningenregime vereenvoudigt.

• Aan- en bijbouwen ten behoeve van mantelzorg wordt in de toekomst waarschijnlijk vergunningvrij, zolang de mantelzorg duurt. Daarna moet het bouwwerk worden verwijderd.

Apart huisnummer
• Het is verstandig voor de mantelzorgwoning een apart huisnummer aan te vragen. Anders heeft de verhuizing mogelijk gevolgen voor uitkeringen als de AOW, ANW en de huurtoeslag

Cuno van Steenhoven

‘Ik beleg nu een stuk voorzichtiger’

Ik heb net vier kuikens besteld van het Chabo-ras, de Nederlandse kampioen onder de kriekkippen. Het is een van de oudste kriekkippenrassen en bestaat al 400 jaar. In geld is het geen grote aanschaf, eerder een tientjeskwestie, maar ik verheug mij nu al dagen op de komst van de kippen. Ik zie ze al rondscharrelen in het hok.

Geld is er voor mij om wensen te vervullen. Zo willen mijn studerende kinderen graag een deel van hun opleiding aan buitenlandse instituten volgen. Het is prettig dat daar geen financiële belemmeringen voor zijn. Verder heb ik een boot. Meestal vaar ik daar slechts een paar keer per jaar op, maar het idee dat ik kan varen vind ik geruststellend. Met geld is dat ook zo. Het is fijn dat het er is, maar ik koop niet zo vaak wat. Van een zeegezicht van Jan Cremer blijf ik voorlopig ook nog even dromen.

Veel geld verdienen is nooit een drijfveer geweest in mijn carrière, hoewel ik beseft dat dit een luxepaartje is, want de vastgoedwereld heeft heel goede jaren gekend. Toch betekent de lol van een succesvolle transactie voor mij veel meer dan het geld dat ik ermee verdien. De jacht is mooier dan de buit, zeggen ze wel. Maar er moet natuurlijk wel wat te jagen zijn en dat valt in de huidige vastgoedmarkt erg tegen. We zullen onze weg daarin weer moeten vinden, want de vastgoedmarkt is structureel veranderd en zal nooit meer worden als voorheen.

DTZ Zadelhoff is komende week wel aanwezig op de Provada, de Nederlandse vastgoedbeurs. Het is voor ons toch de meest efficiënte manier om opdrachtgevers te ontmoeten en te spreken. Wel hebben we dit voorjaar op de Mipim, de internationale vastgoedbeurs in Cannes, onze traditionele borrel voor 500 mensen geschrapt. Los van de kosten vind ik een dergelijke borrel niet meer passen in de tijdgeest van minder franje en meer diepgang. Op de Provada organiseren wij daarom lezingen en een congres. Maar er zijn nog wel bitterballen en bier hoor.

Hoewel geld geen doorslaggevende rol in mijn leven speelt, betrap ik mij erop dat ik weliswaar niet zo winstgevoelig ben, maar wel een beetje verliesgevoelig. Ik heb, naar later bleek op de top van de markt, een fors aandelenpakket gekocht voor mijn pensioen. Toen dat als gevolg van de financiële crisis gehalveerd was, werd ik toch een beetje chagrijnig. Ook wel tot mijn eigen verbazing. In ieder geval ben ik een stuk voorzichtiger geworden met beleggen.

Een andere foute investering was de aankoop van een schilderij. Hoewel ik het op een erkende veiling had gekocht, bleek het vals toen ik het na zeventien jaar weer wilde verkopen. De veiling van toen geeft nu niet thuis, maar ik kan het toch niet goed loslaten. Meer geluk heb ik met mijn woencarrière, hoewel ook hier een portie van de slagroom af is.

Maar nogmaals, het blijven luxe-problemen. Mijn vrouw is bestuurslid van een fonds dat kleine bedragen verstrekt aan mensen van wie het kind niet mee op schoolreisje kan of die niet naar de tandarts kunnen om hun afgebroken kies te laten trekken. Dat is natuurlijk van een heel andere orde.

Cuno van Steenhoven is voorzitter dagelijks bestuur bij DTZ Zadelhoff. Tekst: Annemieke Diekman.

FOTO: PETER BOER

Op eigen erf kunnen blijven

Mijn schoonmoeder heeft vijftig jaar met haar man dit boerenbedrijf gerund. Ze is gewend alles in eigen hand te hebben. Het was voor haar dan ook heel moeilijk toen ze vijf jaar geleden een beroerte kreeg en plotseling haar rechterarm en rechterbeen niet meer zo goed kon gebruiken. Mijn schoonvader zorgde voor haar, maar toen hij twee jaar geleden overleed, werd het heel lastig de dagelijkse dingen te doen.

Wij springen sindsdien zo veel mogelijk bij: we verzorgen de kippen en pony's op het erf, gaan met haar naar de orthopeed voor nieuwe schoenen en handelen administratieve zaken af. We

- ➔ **Wie**
Ans Beets
- ➔ **Zorgt voor**
Schoonmoeder
- ➔ **Waar**
Zuidoostbeemster

komen drie, vier keer per week langs. Binnenkort behoren die ritjes tot het verleden, want er is onlangs een mantelzorgwoning geplaatst, op het erf van de boerderij waar mijn schoonmoeder nu woont. Mijn schoonmoeder verhuist daar binnenkort naartoe en wij trekken in de boerderij.

We hebben er wel goed over nagedacht of we dit wilden, want eigenlijk wonen we nu prima. Ook voor mijn schoonmoeder is het een hele stap om na 55 jaar te verhuizen. Maar ze kijkt er wel naar uit. Ze is blij dat ze op het erf kan blijven wonen en naar een woning kan verhuizen die op haar handicap is toegerust. En ze houdt de zorg nu in eigen hand. Dat was niet gebeurd als ze naar een verzorgingshuis had gemoeten.

Erfbelasting

Mantelzorgers kunnen sinds 2010 aanspraak maken op een verhoogde vrijstelling voor de erfbelasting van € 603.600 als een zieke ouder overlijdt, zegt Aniel Autar, notaris bij Kooijman Lambert Notarissen en voorzitter van de Vereniging van Estate Planners in het Notariaat (EPN). Wel moeten zij dan aan twee voorwaarden voldoen: ze moeten een zogeheten 'mantelzorgcompliment' hebben ontvangen, een vergoeding van € 200. Ook moeten zij met hun ouder samenwonen en een notarieel samenlevingscontract kunnen overleggen. Ouder en kind mogen geen van beiden een andere fiscale partner hebben. Bij het ontbreken van een notarieel samenlevingscontract geldt als eis dat ouder en kind direct voorafgaand aan het overlijden minimaal vijf jaar hebben samen-gewoond.

Of het betrekken van een mantelzorgwoning als samenwonen kan worden verstaan, betwijfelt Autar. 'Het zou goed zijn als het ministerie hier meer duidelijkheid over geeft. Als de wet niet wordt aangepast of het beleid vaag blijft, is het nog maar de vraag of sprake is van een gemeenschappelijke huishouding. Is het fysiek niet mogelijk om je ouder te laten inwonen, zal de rechter hier wel in meegaan. Maar als je bewust voor een mantelzorgwoning kiest om een apart gezinsleven te hebben, acht ik de kans klein dat dit als samenwonen wordt beschouwd.' De regeling voor het mantelzorgcompliment en de koppeling aan de vrijstelling van de erfbelasting gaan op de schop. Voor de zomer wil het kabinet uitsluitel geven. Ook is EPN in samenwerking met het Haagse advocatenkantoor GMW Advocaten een initiatief gestart om de problemen waar mantelzorgers voor staan duidelijk te krijgen.

Wie betaalt straks wat?

- **Gemeente**
zorg aan huis, zoals hulp bij aankleden en douchen. Huishoudelijke hulp alleen voor lage inkomens.
- **Ondersteuning aan mantelzorgers.**
- **Zorgverzekeraar**
medische zorg, zoals verpleging en langdurige geestelijke gezondheidszorg.
- **Rijk (AWBZ)**
medische zorg, zoals verpleging en langdurige geestelijke zorg

ADVERTENTIE

AMBITIE?

PARTTIME MASTER BEDRIJFSKUNDE IN ROTTERDAM

VOORLICHTINGSAVOND: DONDERDAG 13 JUNI
WWW.RSM.NL/PARTTIME-BEDRIJFSKUNDE

Anmelden:
parttime-bedrijfskunde@rsm.nl of bel 010 - 408 1897

ROTTERDAM SCHOOL OF MANAGEMENT
ERASMUS UNIVERSITY

RSM
ERASMUS
UNIVERSITY